

*Pasja i intuicja. Portrety kobiet w publicystyce Marii Grossek-Koryckiej.*

Inspiracją do powstania cyklu felietonów ukazujących się w tygodniku „Bluszcz” w latach 1923-1926 była książka Giny Lombroso pt. *Dusza kobiety*, wydana po raz pierwszy w 1920 roku oraz tłumaczona na niemal wszystkie języki europejskie. W Polsce jedynie we fragmentach drukowana była przez „Bluszcz” w roku 1928, po wydaniu zbiorowym esejów „Świat kobiecy”. Dla Grossek-Koryckiej włoskie rozważania były jednak inspiracją i punktem wyjścia do refleksji na temat sytuacji kobiet polskich.

Pierwsza część rozprawy poświęcona jest postaci autorki, dziś nieznanej. Jeśli jest identyfikowana, to przede wszystkim jako poetka, w drugiej kolejności jako autorka tekstów filozoficzno-etycznych, rzadziej jako pisarka, tłumaczka i publicystka. Poprzez analizę różnorodnego materiału archiwalnego oraz drobnych fragmentów wspomnień autorki, drukowanymi m.in. w kieleckiej prasie codziennej, udało mi się ustalić fakty biograficzne oraz odtworzyć jej drogę życiową. Zarówno wiek (63 lata), jak i doświadczenia musiały mieć wpływ na ton cyklu oraz ujęcie tematyki, ale co ważne – ujawniały międzyepokową osobowość samej autorki.

Drugi rozdział pracy poświęcony został percepcji felietonów przez czytelników, międzywojennych i współczesnych krytyków literackich oraz badaczy literatury. Ważne w tym kontekście są także międzywojenne uwagi na temat twórczości kobiecej, które stanowią nieodłączne tło rozważań. Zgromadzony materiał wskazuje, że teksty drukowane w tygodniku cieszyły się zainteresowaniem czytelniczek, ale ich wydanie zbiorowe uznała za istotne niewielka grupa krytyków międzywojnia. Owa druga edycja równie słabym echem odbiła się wśród współczesnych krytyków i historyków literatury, którzy przeważnie odnotowywali tylko fakt istnienia felietonistyki w całej spuściźnie literackiej Grossek-Koryckiej.

Zasadnicza część rozprawy zawiera interpretację przedmiotowych tekstów. Towarzyszą jej odniesienia do dzieł literackich, tekstów krytycznych i publicystycznych, badań historyczno-kulturowych, które korespondują z tematyką felietonów. Dodatkowo, dla lepszego zrozumienia uwag Grossek-Koryckiej, zawarłam tłumaczenia dzieła Giny Lombroso, które oparłam na tekście oryginału wydanego w Bolonii w 1921 r. pod tytułem *Anima della donna*.

Analiza skupia się na problemach publicystyki kobiecej Grossek-Koryckiej, które uznałam za kluczowe dla zrozumienia jej myśli. Ograniczenie to było konieczne ze względu na obszerność i wielowątkowość materiału.

Pierwsza z części analitycznej dotyczy historycznej teorii małżeństwa oraz jego kondycji w międzywojniu. Podążając za myślą autorki, odtworzyłam proces ewolucji związku małżeńskiego oraz autorski pomysł na jego nową formę. Ważną częścią tych rozważań jest zagadnienie kobiecej i męskiej psychologii, która warunkuje predyspozycje, zachowania i wybory. Grossek-Korycka, zainspirowana poglądami Lombroso, pokazuje na tym tle sposób funkcjonowania związku małżeńskiego.

Relacje, jakie rozgrywają się w świecie kobiecym nie kończą się na tych damsko-męskich. Za równie ważne autorka uznała te międzykobiece. Im właśnie poświęciłam kolejny rozdział pracy. Kobiece pole rywalizacji, bo tak postrzega tę przestrzeń autorka, to także obraz osamotnienia i cierpienia kobiety w gronie pozornie najbezpieczniejszym i najbardziej przyjaznym. Autorka odwoływała się do przeszłości, która zniekształciła relacje między samymi kobietami i apelowała o zbudowanie nowego świata, opartego na wartościach bliskim im samym. W nim szczególną rolę odgrywać miała solidarność kobieca.

Ostatnia część rozprawy dotyczy spraw zawodowych kobiet w kontekście zadań domowych i prób łączenia tych dwóch porządków. Takie ujęcie problematyki wynika z przekonania autorki o rodzinie jako podstawnym środowisku życia i aktywności kobiet. Podążając konsekwentnie za myślami autorki przyjrzałam się zgromadzonym i opisanym przez nią obserwacjom, a także przedstawiłam autorskie pomysły na polepszenie sytuacji kobiet w kontekście aktywności zawodowej.

Całość podjętych przeze mnie rozważań przekonuje, że teorie jakie wyłaniają się z cyklu *Świat kobiety*, a także projekty naprawcze sformułowane przez Grossek-Korycką są ważnym głosem w kwestii emancypacji i zmiany tradycyjnych układów społecznych w latach dwudziestych XX w. Pozostają także ważnym elementem spuścizny literackiej pierwszej polskiej ekspresjonistki.

Anne Wolińska